

נקודה למחשבה

מחשבה אקטואלית
מפרשת השבוע

משנים את העולם

פרשת מטות- מסעי

במדרש,

חכמים עורכים את אותה ההשוואה, אך בניסוח שונה: 'גדול סילוקן של צדיקים לפני מי שאמר והיה העולם, יותר מחורבן בית המקדש' (ילקוט שמעוני ישעיה כט). גדול יותר. לא זהה.

אם נדקדק,

נשים לב שישנם כמה הבדלים בין שני הנוסחים. בגמרא חז"ל דברו על ההשוואה בין 'מיתת צדיקים לישיבת בית המקדש, ואילו במדרש חז"ל מדמים בין 'סילוקן של צדיקים וחורבן בית המקדש.

היכלי יקר' מסביר זאת, ומחלק בין שני דברים שמתרחשים בפטירתו של אדם. כיון שאנו מורכבים מגוף ונפש, הרי שהפטירה מורכבת גם היא מסיום התפקיד בעולם הזה של שני חלקים אלו. הנשמה מסתלקת ועולה לשמים, והגוף נשאר כאן ללא יכולת לעשות שום דבר.

גם בית המקדש היה מורכב משני חלקים, החלק החומרי, האבנים והעצים מהם הבית היה בנוי, וההשפעה הרוחנית הגדולה שהשי"ת השפיע בתוך ביתו. כאשר נחרב הבית הרי שגם נשרף החומר, 'כילה חמתו על עצים ואבנים', וגם ההשפעות הרוחניות הגדולות הסתלקו ולא שבו.

כעת נוכל להבין את השוני בין ההשוואות שעורכים חכמים. 'מיתת צדיקים, המוות הפיזי, הפסקת פעילות החומר הגופני של הצדיקים, שקולה לישיבת בית אלוקינו. לביעור של החומר של בית המקדש, לשריפת הבנין עצמו. אך 'סילוקן של צדיקים, הסתלקות הנפש

ויחננו על הידרדן מבית הישמת עד אכל השטים בערכת מואב: (במדבר, לג, מט).

במהלך תיאור ארבעים ושניים המסעות שעברו בני ישראל, התורה נוקטת תמיד בשמם של המקומות בלבד. במסע זה התורה מפרטת יותר. גם את השטח עליו השתרע המחנה. מדוע?

היכלי יקר' מסביר כאן הסבר על פי הרמז, הסבר יפה, מפורט ואקטואלי.

לכל אחד מאתנו יש את היכולת להתעלות ולהתקדם, להתאמץ ולהשקיע

שני אירועים משמעותיים התרחשו לעם ישראל בחודש אב. פטירתו של אהרון הכהן בראש החודש, וחטא המרגלים בתשעה בחודש, חטא שכתוצאה ממנו אמר להם הקב"ה "אתם בכיתם בכיה

של חינום, ואני אקבע לכם בכיה לדורות" וביום זה נחרבו שני בתי המקדש.

"בית הישימות", מרמז לבית שומם, בית המקדש ששמם וחרב. 'אבל השיטים' מרמז לאבל על צדיקים שנמשלו לעצי שיטה וארז. החיבור ביניהם מוביל אותנו לדברי חז"ל 'שקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלוקינו' (ראש השנה יח, ב).

וכלשונו של היכלי יקר' - 'חיבור שני קצוות אלו מורה ששקולים המה. כאילו הקצה האחד היה מרגיש אבל השיטים - דהיינו האבלות על נפש הצדיק, והקצה השני היה מרגיש בצער בית הישימות'.

תחושת האבל על חורבן הבית התמזגה עם תחושת האבל על פטירתו של אהרון הכהן, כי עוצמת הצער והקושי זהה.

יום, בכל זמן נתון אנו מקבלים על עצמנו שוב-ושוב את עול התורה ומצוותיה.

בימים אלו אנו מתאבלים על חורבן בתי המקדש.

חז"ל מלמדים אותנו כי בית ראשון חרב על 'שלא ברכו בתורה תחילה' (כבא מציעא, פה, ב).

המפרשים האריכו להסביר את הכוונה בכך. הרב שמשון רפאל הירש בספרו 'מעגלי שנה' ממקד אותנו למילת מפתח אחת: 'תחילה'.

היתה הערכה לתורה, אנשים ברכו בתורה. אך לא הפנימו שהתורה קובעת מקום לעצמה. לפני שאר הערכים, לפני שאר הרעיונות הגדולים והגבוהים שאנשים מן השורה מתעסקים בהם.

כאשר אנשים התעניינו זה בשלומנו של זה, הם לא הקדימו לברר את 'שלום-תורתו'. הם לא ברכו זה את זה בדברי תורה ובהתעניינות על מצבו ומקומו ביחס לתורת ה'. הם התייחסו לתורה כאל ערך נוסף, חשוב ומשמעותי, אך עוד אחד ברשימה של ערכים.

וזה לא כך. התורה מדריכה אותנו בכל פרט ממשעולי החיים, מנווטת ומקדמת אותנו בכל נושא ועניין. בכל יום ויום. בכל שעה ושעה ובכל רגע ורגע.

תקופה זו מהווה זמן נפלא להתבוננות בתחושות אלו. להתמקד, מתוך תחושת הקדרות המאפיינת את עצבות-שלושת-השבועות, ולהפנים כיצד אנו מתרגמים הדרכות-התורה לשפת היומיום. כיצד אנו לומדים לחיות חיי-אמת, מאושרים מלאים ונכונים.

ואובדן הרוחניות, קשה לפני ה' יותר מ'חורבן' בית המקדש, מהעובדה שההשפעות העצומות הופסקו. כיון שינפש הצדיק היא זו הנותנת הוויה וקיום לעולם יותר מהרוחניות של בית המקדש'.

עוצמת ההשפעה והתועלת לקיום העולם, שיש לאדם שהתרומם בכוחות עצמו, עלה והתעלה עוד ועוד על ידי עבודה עצמית והגשמת הפוטנציאל האישי שלו, גדולה עוד יותר מההשפעה האדירה ששפעה לעולם מבית המקדש. מבחינת החומר הם אולי זהים, אבל מבחינת הנפש, האור שקורן מהם, העולם זקוק לצדיקים יותר משהוא זקוק לבית המקדש. מדהים.

וכמה שזה מחייב. לכל אחד מאתנו יש את היכולת להתעלות ולהתקדם, להתאמץ ולהשקיע, כך שנגיע לרמה כזאת של תוכן פנימי שחשוב לעולם עד כדי כך.

בסיכום המסעות כותבת התורה ציוני דרך מרכזיים לאירועים שהתרחשו בתקופת שהות בני-ישראל במדבר:

וַיִּסְעוּ מֵאֵלוֹשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרִפְדִים וְלֹא הָיָה שָׁם מַיִם לְעַם לְשִׁתּוֹת: וַיִּסְעוּ מִרִפְדִים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר סִינַי: (במדבר, לג, יד-טו).

על מעמד הר-סיני, אין איזכור. אין רמז למתן תורה, למאורע המכונן והכה-משמעותי. מדוע?

אפשר והסיבה היא שמעמד הר-סיני לא נרשם בתודעה היהודית כמאורע 'היסטורי' גרידא, כמשהו שהיה ועבר. מתן תורה הוא יומיומי, חדש ומעודכן כל יום ויום. הוא לא נזכר כמשהו שהיה, פעם. מעמד הר סיני חוזר כל

רוצים להעיר? להאיר? | אתר 'נקודה למחשבה • הגות ומחשבה יהודית' | מוזמנים לפנות בטלפון: 054-849-6992 | nekudalemachshava.co.il

מעוניינים לקבל 'נקודה למחשבה' בכל שבוע למייל? כתבו לכתובת moshe.oppen@gmail.com